

Gran kommune,
postboks 41,
2714 JAREN
postmottak@gran.kommune.no

JORDVERNALLIANSEN I INNLANDET
HØYVANGVEGEN 40, BLÆSTAD
2322 RIDABU
TLF: 62 55 53 10
EPOST: INNLANDET@JORDVERN.NO
NETT: WWW.JORDVERN.NO/INNLANDET

05.09.22

Kommuneplanens samfunnsdel i Gran kommune, høringsuttalelse

Jordvernalliansen i Innlandet er dannet av en rekke organisasjoner innen landbruk, miljø og fagbevegelse, og arbeider for bevaring av dyrket mark og matjord, og mot en stadig forverring av norsk sjølforsyningsgrad og matsikkerhet. Alliansen består blant annet av LO Innlandet, Naturvernforbundet, Bondelaget, Natur og Ungdom, Bonde- og Småbrukarlaget, Kokkenes Mesterlaug og Bygdeungdomslaget.

I Norge er kun 3 prosent av landarealet dyrket mark. Dermed er det nok av andre arealer å bygge på i Norge. Det tar minst 1000 år å danne et ti centimeters lag med matjord. Matjord er dermed i praksis en ikke-fornybar ressurs. Den gode matjorda danner grunnlag for jordbruket som vi har i dag. Nydyrking på dårligere arealer vil ikke gi samme grunnlag for matproduksjon. Med en voksende befolkning må vi både ivareta den gode matjorda vi har, og i tillegg drive aktiv nydyrking.

Stortinget strammet i juni 2021 inn det nasjonale jordvernmålet. Maksimalt 3000 dekar dyrket mark skal nå omdisponeres årlig, mens målet tidligere lå på maksimalt 4000 dekar. Omdisponeringen skal dermed ned med en firedel. Kommunene har en sentral rolle i oppfølgingen av strategien. Denne kraftige innstramningen må få konsekvenser for all kommunal og regional arealplanlegging, samt for overordnede kommunale og regionale planverk. Dette fordrer en klar endring av praksis, noe også regjeringen tydelig oppfordret alle landets kommuner til i brev fra Landbruks- og matdepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet 23. mars i år. Her oppfordres kommunene til å vedta egne jordvernstrategier, og det oppfordres til å vedta egne nullvisjoner for omdisponering av dyrket mark, noe vi kommer tilbake til.

Jordvernalliansen i Innlandet vil først og fremst gi Gran kommune ros for et svært godt høringsutkast til kommuneplanens samfunnsdel, med en tydelig prioritering av dyrket og dyrkbar mark. Vi legger her til grunn at den vedlagte arealstrategien vedtas som en del av kommuneplanens samfunnsdel, slik at de føringer som ligger her også blir gjort gjeldende. Samfunnsdelen og arealstrategien bygger – slik vi ser det – på en framtidsrettet og vesentlig bærekraftstankegang.

Vi vil særlig trekke fram følgende punkt i kapitlet om attraktivitet og nyskaping / arealstrategi:

- *Grans arealplanlegging skal baseres på en bærekraftig og langsiktig strategi der et kjernepunkt er å ta vare på de natur-, landbruks-, landskaps- og friluftslivskvalitetene vi har.*
- *Ny utbygging skal lokaliseres slik at det ikke blir konflikt med dyrka og dyrkbar mark, viktige registrerte naturkvaliteter og kvaliteten i de nasjonalt verdifulle kulturlandskapsområdene.*

For å sikre tydelighet i mål og formuleringer, vil vi anbefale følgende tillegg i punkt 2:

- **Gran kommune skal ikke omdisponere dyrket mark til bolig-, fritidsbolig- eller næringsformål.**

Vi vil videre trekke fram Snøhettas råd til Gran kommune, med formuleringer som er tatt inn i utkastet til kommuneplanens samfunnsdel:

Snøhetta peker på at det vakre jordbrukslandskapet er godt ivaretatt og mener dette vil bli en enda viktigere ressurs i fremtiden. Vi bør være mer opptatt av å utvikle disse arealene som produktivt jordbrukslandskap. Det vil være nødvendig i en utvikling der oppmerksomheten på lokale råvarer og kortreiste produkter vil øke. Kulturlandskapet bør utvikles videre som østlandsregionens matfat og disse områdene bør være skånet for ny bebyggelse. Vi må ta tak i det allerede bebygde arealet som er "tatt fra naturen" og beholde natur- og kulturlandskap tilnærmet uten ny utbygging.

Samt Snøhettas hovedpunkter:

1. *Stol på at kulturlandskapet deres er verdifullt og at det fortsatt er nøkkelen i Gransamfunnet.*
2. *Stol på tettstedene deres som møteplasser og ikke bare handelssteder.*
3. *Stol på at kommuneplanen fører frem til ønsket mål. Langsiktig tenkning gir også kortsiktig trygghet.*
4. *Stol på de lange linjene - historien forteller mye om nåtiden og fremtiden.*
5. *Stol på bærekraft – sosial, miljømessig og økonomisk. Uten alle disse ivaretatt blir byggeoppgaven vanskelig.*

Ut fra disse viktige strategiske valgene og målsetningene for Gran kommune, vil vi anbefale kommunen å **innlemme en nullvisjon for omdisponering av dyrket mark i sin kommuneplan**. Dette er i tråd med oppfordringen fra regjeringen i brev av 23. mars i år (jf også side 1), der kommunene eksplisitt oppfordres til å vedta «en nullvisjon, siden det er lite rom for nedbygging av dyrka jord i årene som kommer» (sitat fra brevet).

DISSE ORGANISASJONENE DELTAR I JORDVERNALLIANSEN I INNLANDET REGIONALT ELLER PÅ FYLKESNIVÅ:

NATURVERNFORBUNDET – INNLANDET BONDELAG – INNLANDET NATUR OG UNGDOM – LO INNLANDET – KOKKENES MESTERLAUG HEDOPP
NORSK NÆRINGS- OG NYTELSESMIDDELARBEIDERFORBUND – BONDE- OG SMÅBRUKARLAGET – BYGDEKVINNELAGET
INTERNASJONAL KVINNELIGA FOR FRED OG FRIHET AVDELING HEDMARK/OPPLAND – BYGDEUNGDOMSLAGET
NORGES MILJØVERNFORBUND REGION ØSTLANDET

Vi vil også oppfordre til en **løpende, systematisk oppfølging av planverket og arealstrategien i form av internkontroll og statistikk, slik at en sikrer at målene om å ikke omdisponere dyrket mark, blir fulgt opp i praksis år for år.**

Vi har også sett på planprogrammet for kommuneplanens arealdel, som etter vårt skjønn legger opp til en ny arealdel som følger opp samfunnsdelen og arealstrategien på en god måte.

Det er i så måte svært viktig at føringene fra planprogrammet blir gjennomført når arealdelen skal utarbeides og endelig vedtas. Vi vil blant annet peke på følgende momenter, som er helt avgjørende å følge opp videre:

Side 11 og 21:

Ny utbygging skal lokaliseres slik at det ikke blir konflikt med dyrka og dyrkbar mark. Det skal ikke legges opp til nye boligområder så nær aktive jordbruksarealer og driftsbygninger at det blir konflikter mellom aktiv landbruksdrift og boligmiljøet. Det skal vurderes om allerede avklarte utbyggingsområder som omfatter arealer i landbruksdrift og som har vært med i flere planperioder uten å bli utbygd, og som ikke er i prosess for utbygging, skal tas ut og tilbakeføres til landbruks-, natur- og friluftsområder (LNF). Det skal utarbeides kriterier for når områder skal tas ut av planen om de ikke har blitt tatt i bruk til arealavklarte formål.

Side 23:

Vurdering av tidligere avsatte byggeområder, som ikke er utbygd. I gjeldende kommuneplan er det avsatt bolig-, næringsområder og vegareal, som har vært avsatt for utbygging i mange år og der utbyggingen ikke har startet opp. Noen av disse områdene er også omfattet av reguleringsplan. For å sikre at avsatte områder er reelle, må disse områdene vurderes opp mot arealstrategien. Dette innebærer at det kan være aktuelt å tilbakeføre arealer med byggeformål i kommuneplanen til Landbruks-, natur- og friluftsområder (LNF). Som grunnlag for å vurdere å ta områder ut som byggeområde, kjøres det en analyse for å finne ubebygde områder avsatt som framtidige byggeområder i kommuneplanens arealdel. Dersom et område er uregulert(U) eller har reguleringsplan eldre enn 2008(R) og samtidig berører dyrka eller dyrkbar mark(J) eller er utsatt for naturfare (flom, ras, snøskred, steinsprang)(F), vil grunneier bli tilskrevet og gjort oppmerksom på at Gran kommune vil vurdere å tilbakeføre området til LNF. Grunneier vil få anledning til å uttale seg med samme frist som de som kommer med innspill til nye områder. For områder som ikke foreslås tatt ut i sin helhet, kan det også være aktuelt å justere avgrensningen for å unngå omdisponering av dyrka eller dyrkbar mark. Forslag til hvilke områder som skal vurderes tilbakeført til LNF helt eller delvis, vil bli listet opp i planprogrammet når det fremmes for fastsettelse.

Etter Jordvernalliansens syn er det et vesentlig grep å gå gjennom planverket mtp å tilbakeføre tidligere omdisponerte arealer til LNF, og vi imøteser en igangsettelse av denne delen av arbeidet.

DISSE ORGANISASJONENE DELTAR I JORDVERNALLIANSEN I INNLANDET REGIONALT ELLER PÅ FYLKESNIVÅ:

JORDVERNALLIANSEN I INNLANDET
HØYVANGVEGEN 40, BLÆSTAD
2322 RIDABU
TLF: 62 55 53 10
EPOST: INNLANDET@JORDVERN.NO
NETT: WWW.JORDVERN.NO/INNLANDET

Vi vil også trekke fram følgende moment fra kommunal planstrategi i Gran:

• For å ivareta hensynet til jordvern, biologisk mangfold, kulturvern, klimahensyn m.m. er det viktig at ny utbygging avklares i kommuneplan og reguleringsplan, og **ikke som enkeltsaker og dispensasjonssaker** (vår utheving). Dette vil også sikre forutsigbarhet og likebehandling i kommunens saksbehandling.

Oppsummering:

Ved å følge opp innspillene fra Jordvernalliansen og de gode målsetningene som er nedfelt i refererte dokumenter i praksis, vil Gran kommune kunne ta avgjørende grep for matjorda – og dermed en vesentlig del av selve eksistensgrunnlaget for kommende generasjoner.

Tiltak og målsetninger som her er foreslått kan være gode eksempler til etterfølgelse for andre kommuner i Innlandet. Vi ser også at kommunen har bevisste tanker for kommunikasjon om kommunens vegvalg. Vi stiller gjerne dersom det skulle være behov for dialog om jordverntemaet i det videre planarbeidet, eller for å fremme jordvernet når planene er vedtatt.

Vi ønsker lykke til videre med planarbeidet – med oppfordring til å vedta en nullvisjon for omdisponering, og med mål om å unngå å omdisponere dyrket mark.

Med vennlig hilsen arbeidsutvalget i Jordvernalliansen i Innlandet,

Elektronisk godkjent, uten underskrift

Lars Opsal jr

Odd Erik Kokkin

Stephan Viehmann

Lars Arne Mjørund

Innlandet Bondelag

LO i Innlandet

Naturvernforbundet i Innlandet

Innlandet Bondelag

DISSE ORGANISASJONENE DELTAR I JORDVERNALLIANSEN I INNLANDET REGIONALT ELLER PÅ FYLKESNIVÅ:

NATURVERNFORBUNDET – INNLANDET BONDELAG – INNLANDET NATUR OG UNGDOM – LO INNLANDET – KOKKENES MESTERLAUG HEDOPP
NORSK NÆRINGS- OG NYTELSESMIDDELARBEIDERFORBUND – BONDE- OG SMÅBRUKARLAGET – BYGDEKVINNELAGET
INTERNASJONAL KVINNELIGA FOR FRED OG FRIHET AVDELING HEDMARK/OPPLAND – BYGDEUNGDOMSLAGET
NORGES MILJØVERNFORBUND REGION ØSTLANDET